

UNESCO DÜNYA MİRASI BİR KENTTE KENTLİ OLABİLMEK: EDİRNE -4

Prof. Ernst Egli, 1937 yılından itibaren Edirne'nin planlama sürecini resmi olarak üstlenmiş ve kentin modern şehircilik ilkeleri doğrultusunda yeniden düzenlenmesine öncülük etmiştir. Hazırladığı plan kapsamında Selimiye Camii'ni merkez alan güçlü bir mekânsal aks oluşturulmuştur. Edirne-İstanbul yolu genişletilerek paralel ulaşım bağlantıları düzenlenmiştir. Tunca Nehri boyunca önerilen çevre yolu ile doğu-batı yönlü ulaşım güçlendirilmiş, ulaşım sürekliliği nehir geçişleriyle kesintiye uğramayacak biçimde kurgulanmıştır. Kaleiçi bölgesinde mevcut tarihi doku korunurken, sokak sistemi ızgara plan anlayışı çerçevesinde ele alınmıştır. Ana arterler geniş tutulmuş, mahalle içi sokaklar ise daha dar ölçekli tasarlanmıştır. Eski Cami çevresindeki parsel dokusunun korunması ve Karaağaç'tan gelen yolların farklı bağlantı alternatifleriyle Avrupa yoluna entegre edilmesi, planın hem tarihsel sürekliliği hem de ulaşım bütünlüğünü gözettiğini göstermektedir.¹

Bu mekânsal kararların hayata geçirilmesi ise dönemin yerel ve merkezi yöneticilerinin iş birliğiyle gerçekleşmiştir. 1930 yılında belediye başkan-

lığı görevine gelen eczacı Ferit Çardaklı'nın yaptığı girişimlerle hızlandırılan imar planı,² Edirne Valisi Sâlim Özdemir Günday ve özellikle "Selimiye Merkezli Edirne İmar Planı Uygulaması" dönemin Edirne Belediye Başkanı Ekrem Demiray'la birlikte başlatılmıştı. O günlerde Almanya'dan gelen Prof. Egli Edirne'nin 1/500, 1/1000 ve 1/1200 ölçekli imar planları³ Edirne Milletvekili olan; Faik Kaltakkıran, Şeref Aykut ve Şakir Keseribir'inde katılımı ile şehir içinde yerinde incelenmişti.⁴

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Edirne'nin kentleşme süreci Egli planları doğrultusunda şekillenirken, 1951 yılında hazırlanan Gündüz Özdeş planları bu planlama yaklaşımını sürdürmüş ve kentin tarihsel kimliğinin korunmasını temel ilke olarak benimsemiştir. Bu süreçte, geçmişten günümüze ulaşan mimari miras aynı sokak ve mahalle dokusu içinde korunarak devam ettirilmiştir. Cumhuriyet dönemi mimari eserleri de bu tarihsel yerleşke içerisinde konumlandırılarak kentsel süreklilik sağlanmıştır.

Kentlerde "koruma alanları" veya "sit alanları" sınırları kavramlar yerine, yerleşmeler sosyo kültürel ve me-

kânsal bir bütün olarak, tarihsel katmanlarıyla birlikte ele almak "tarihi kentsel peyzaj" kavramının benimsendiği yaklaşımı da gerektirmektedir.⁵

Edirne gibi farklı medeniyetlerin izlerini taşıyan bir kentte mesele yalnızca "eskiyi korumak" olmamalıdır. Asıl önemli olan, tarihsel sürekliliği kesintiye uğratmadan yeniyi üretebilmektir. Aynı sokakta Osmanlı sivil mimarisi, erken Cumhuriyet dönemi kamu yapıları ve günümüz müdahalelerinin bir arada bulunması bir çelişki değil; doğru planlama ve ölçek anlayışıyla ele alındığında kentin yaşayan tarihini görünür kılan güçlü bir mekânsal anlatıdır. Ancak bu yaklaşım, geçmişi yok sayan ya da yıkan bir müdahale anlayışına dönüşmemelidir.

Bu doğrultuda miras kavramı da zaman içerisinde yalnızca anıtsal ve sivil mimari örnekleri değil, farklı işlevlere sahip yapıları kapsayacak biçimde genişlemiştir. Mirasın kültürel anlamda genişlemesi, "endüstri mirası" kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Edirne Eski Elektrik Fabrikası da döneminin önemli endüstriyel mimari yapılarından biri olarak günümüze ulaşmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında inşa edilen Umumi Müfettişlik Binası, Tarihi Gar Binası, Eski Kapalı Spor Salonu, Edirne Kız Sanat Okulu ve Karaağaç Trakya Köy Öğretmen Okulu gibi yapılar, kentin erken kentleşme sürecinde hayata geçirilen kurumlar olarak Edirne'nin hafızasında önemli bir yer edinmiştir.

Bu yapılar ve plan kararları yalnızca fiziksel çevrede değil, dönemin kamusal tartışmalarında da karşılık bulmuştur. Kentin imar planlarının uygulanma süreci ve bu sürecin nasıl değerlendirildiği konusunda yerel basın önemli bir kaynak niteliğindedir. Nitekim Edirne Postası gazetesi, 19 Kasım 1947 tarihli sayısının ilk sayfasında bu süreci şöyle değerlendirmektedir:

"....Bilinmediğinden eline

bir miktar kireç ve tuğla geçen vatandaşlar ulu orta inşaat yapmaktadırlar. Kendilerini ikaz eden, yol gösteren bir merci yoktur. Mahalle aralarında ahırlar çoğalmaktadır. Nerede ise gecekondular evleri de meydana çıkmaktadır. Bu hal Edirne'yi geriye, köye götürmek demektir. Zaman oluyor semt, semt yağ imalathaneleri şehrin mutena yerlerine serpiliyor, istenilen sokakta değirmen yapıldığını görüyoruz. Aklına gelen dilediği yerde mandıra, garaj inşa ediyor. Cadde üstünde yapak tarakları gibi imalathaneler kurulduğu vakidir. Gelişigüzel ve keyfi yapılar yüzünden Edirneliler ileride büyük zararlara uğrayabilirler. Şehrimizin ticaret, sanayi, spor, Pazar, sağlık, banliyö ve eğlence semtlerinin, yeşil sahalarının ve ikametgâh kısımlarının belirtilmesi farzdır. Yoksa bütün emek ve teşebbüslerle harcanan servetlere yazık olur."⁶ şeklindedir.

Bu ifadeler, imar planlarının uygulama sürecinde yaşanan denetimsizlikleri ve işlevsel bütünlüğün sağlanamamasına yönelik kaygıları açık biçimde ortaya koymaktadır. Gazetede dile getirilen eleştiriler, kent mekânında rastlantısal ve bireysel müdahalelerin artmasının, planlı gelişim anlayışıyla çeliştiğini göstermektedir. Özellikle ticaret, sanayi, konut ve sosyal donatı alanlarının belirlenmesine yapılan vurgu, dönemin kentleşme politikalarında farklı kullanım alanlarının ayrı bölgelerde planlanmasına dayanan bütüncül yaklaşımın, yerel ölçekte de uygu-

lanmaya çalışıldığını ortaya koymaktadır.

Görüldüğü gibi, 1930'lu yıllarda başlayan imar planlarının geçen süre içinde uygulamada aksaklıklar yarattığı ve plan kararlarına her zaman uyulmadığı belirtilmektedir. Peki, bugüne geldiğimizde durum gerçekten farklı mı? Kentin yeni yerleşim alanlarında apartmanların altına açılan dükkânlar, otoparksız inşa edilen apartman ve siteler, plansız kentleşmenin güncel örnekleri değil midir?

Soru şu: Edirne, kendi hafızasıyla birlikte büyümeyi başarmış mı?

Devamı Var...

Kaynaklar:

1- Gökşen, Tuğba Yüce (2017) Erken Cumhuriyet Döneminde Edirne'de Kentsel Gelişim.- Edirne: Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, s.75

2- Yaş, Hakan; Çetin, Can (2019) Edirne'nin Kentsel Genişlemesinin İmar Planları Üzerinden İncelenmesi, Kentleşme ve Yerleşme sürecinde Edirne monografisi kitabın içinde s.134 (Editörler: Mahmut Güler, Seyhan Bilir Güler).-İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Yayınları, s.130

3- Edirne Milli Gazete (1934) Edirne'nin imar ve su işleri hakkında, 31.5.1934, Yıl:7, Sayı:514, s.1

4- Ağırhan, Mehmet (2012) Cumhuriyet döneminde Edirne Valileri.- Edirne: Edirne Valiliği Yayınları, s.59.

5- Dinçer, İ. (2013). Kentleri dönüştürürken korumayı ve yenilemeyi birlikte düşünmek: "Tarihi Kentsel Peyzaj" kavramının sunduğu olanaklar. Iconarp International Journal of Architecture and Planning, 1(1), 22-40.

6- Edirne Postası (1947) Edirne'nin imar meselesi, Edirne Postası Gazetesi, 19.11.1947, Yıl:23, Sayı: 1515, s.1

Ezan Vakitleri					
İmsak	Güneş	Öğle	İkinci	Akşam	Yatsı
06:40	08:07	13:33	16:22	18:49	20:11

Yenigün
OFSET
edirneyenigun@hotmail.com
edirneyenigun@gmail.com
GAZETECİLİK VE MATBAACILIK

YEREL SÜRELİ YAYIN

Kuruluş: 5 Mayıs 2005

Kurucusu ve Sahibi:

Hasan Tahsin ERYONAR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Tarık ERYONAR

Haber Editörü

Özgür ORHAN

Tarih: 12 ŞUBAT 2026 Sayı:6225

UETS adresi: 15602-06750-41933

Baskı, Yönetim, Yazışma Adresi:

Yenigün Ofset Gazete ve Matbaa Tesisleri

Çavuşbey Mahallesi Mumcular Sokak (Makedonya Kulesi Karşısı) No. 16/B EDİRNE

Tel: 0 (284) 213 51 82

WHATSAPP İHBAR HATTI: 0 541 225 27 57

İrtibat Bürosu:

Sabuni Mahallesi Bedesten Dış Dükkânları No: 5 EDİRNE

Tel: 0 (284) 225 27 57 Tel./Fax: 0 (284) 214 33 31

Yıllık Abone Bedeli:5000 TL. - Şehirdışı Abone Bedeli:7500 TL. -

Resmi İlanlar Sütun cm:232 TL. - Zayıf İlanı 300 TL.

Fiyatı 10 TL. - Eski gazete satış bedeli 20 TL - Fiyatlara KDV dahil değildir.

Renkli basılmasını istediğiniz özel ilan ve reklamlar pazarlığa tabidir.

GAZETEMİZDE YAYINLANAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

www.edirneyenigun.com

NÖBETÇİ

ECZANE

EDİRNE
TAŞKIRAN ECZANESİ
SABUNİ MAHALLESİ ÇİLINGİRLER CADDESİ NO:40
TEL: 0284 212 00 39
İNCİNUR ECZANESİ
KIYIK CAD.NO:160
TEL: 2842251435
GÜNEŞİM ECZANESİ
ÖZGÜR ÇOCUKLAR PARKI KARŞISI
TEL: 0284 336 36 36